

Технологія діяльності соціального педагога як керівника навчально-художнього процесу театрального колективу

Анотація

В статье освещены вопросы технологии деятельности социального педагога как руководителя, режиссера, организатора учебно-художественным процессом, которые обеспечат успешную работу театрального коллектива, что в конечном итоге направлено на развитие и самореализацию художественно-творческих способностей участников, а также их морально-этического воспитания

Соціальний педагог як керівник театрального колективу виконує три взаємопов'язані взаємодоповнюючі, нерозривні у своїй єдності функції: 1) художньо-творчу; 2) педагогічно-виховну; 3) організаторську, тобто виконує функції: художника, педагога та організатора. Це є визначення найбільш загальних особливостей діяльності керівника.

Організація навчально-художнього процесу з учасниками залежить як від кінцевої мети цієї роботи, так і від засобів, які використовуються для отримання педагогічно-виховного ефекту. Основними засобами виховання театрального колективу є мистецтво, процес художньої творчості. Діяльність керівника органічно пов'язана з ним. Творчий процес є основою, на якій будуються та завдяки якій вирішуються виховні завдання.

Успішна робота колективу нерозривно співіснує з вмілим педагогічним керівництвом, постійним підвищенням педагогічної та методичної майстерності організатора, його умінням виховувати учасників, навчаючи сприяти засвоєнню знань, досвіду, культури, їх художньо-виконавському та соціальному розвитку.

Метою нашої роботи є дослідження технології діяльності майбутнього соціального педагога як керівника, режисера та організатора, який реалізуючи свої професійні уміння у навчально-художньому процесі забезпечить успішну роботу творчого колективу, що направлена на

розвиток й самореалізацію художньо-творчих здібностей учасників та їх морально-етичне виховання. Цим питанням в Україні займалися: Абрамян В.Ц., Барахтян М.М., Капська А.Й., Копець З.А., Русенчик А.О., Сетрукова Л.А.

Проблема постає у тому, що часто виховний процес підмінюють процесом навчання, розвитком навичок творчості. Адже виховання не можна замінити освітою. Тому соціальний педагог як керівник театрального колективу повинен будувати педагогічний процес у відповідності із визначеною заздалегідь заданою перспективною метою. Тільки таким чином, коли виховна робота підпорядкована цілеспрямованому, перспективному аналізу, постійно контролюється керівником, тобто є науково передбачуваною, можливо формувати учасників театрального колективу як виконавців, як художньо мислячих людей, які мають розвинутий естетичний смак, як художньо-творчих, духовно збагачених, морально-культурних, соціально розвинутих особистостей. Обов'язок керівника не тільки сформулювати мету виховання, але відшукати адекватні форми й засоби її досягнення.

Уміння соціального педагога аналізувати та враховувати педагогічну ситуацію, можливості й шляхи втручання у виховний процес для попередження будь-яких проявів виникнення конфліктних ситуацій, надасть можливість створити стійку позитивно-творчу атмосферу в театральному колективі.

Для правильної організації виховання, керівник повинен мати уявлення про індивідуальні особливості, специфіку темперамент, характер художньо-творчі здібності, потреби, спрямованість кожного учасника, тобто, проводячи діагностику, визначити соціальний, соціально-психологічний та психологічний рівні особистості; прогнозувати бажаний результат навчально-виховної роботи з кожним учасником, володіючи методами педагогічного впливу, за допомогою яких здійснюється розвиток

особистості. Саме індивідуальний підхід до розвитку й виховання учасників, соціальна корекція і терапія дає позитивний результат творчої роботи театрального колективу.

Важливе місце у навчально-художньому процесі займає комунікативність, як професійно необхідна якість соціального педагога-керівника - здібність до спілкування, встановлення контактів з різними за віком, освітою, професійною належністю, соціальному положенню людьми, встановлення ним комунікативних зв'язків як у колективі, так і за його межами. Для здійснення цієї діяльності керівникові необхідно володіти різними за характером, формами, методами, засобами встановлення зв'язків за допомогою мовлення та спеціальних жестів, міміки, знаків, умовних рухів. Тому комунікативні здібності керівника повинні мати необхідний діапазон, гнучкість, мобільність, забезпечувати високий рівень контактів і культуру спілкування в різних ситуаціях, з різними людьми.

Володіючи комунікативними якостями, уміти організувати спілкування або спілкуватися. Адже робота керівника театрального колективу як режисера, організатора, педагога, психолога, вихователя основана на комунікативних здібностях, щодо організації міжособистісного спілкування. Керівник, який не володіє яскраво розвинутими здібностями до спілкування і не вміє створити високий рівень "емоційного контакту" в театральному мистецтві, не може існувати. Здібність до спілкування є одним з головних компонентів педагогічної підготовки, від якої залежить морально-психологічна атмосфера в колективі, рівень соціально-художньої діяльності, порозуміння керівника та учасників, готовність до втілення художньо-творчого задуму сценічного мистецтва.

Художньо-творча функція керівника як режисера складається з кількох етапів: від зародження задуму до сценічного втілення. Перший

етап - це створення художньо-образної концепції вистави. Художня творчість соціального педагога як режисера завжди повинна мати своїм вихідним моментом обумовлений задум майбутнього витвору. В режисерський задум, або інакше “план постановки”, входить:

- ідейне тлумачення драматичного матеріалу (п'єси, чи сценарію), його творча інтерпретація;
- характеристика окремих персонажів;
- визначення стилістичних та жанрових особливостей акторського виконання в даній виставі;
- рішення вистави в часі (ритмах й темпах);
- рішення вистави в просторі (в характері мізансцен та плануванні);
- визначення характеру й принципів декоративного і музично-шумового оформлення.

Дуже важливо, щоб у процесі створення задуму керівник – режисер, розбурхуючи свою фантазію, мав відчуття єдиного цілого, яке визначає образне вирішення майбутньої вистави.

Режисерське рішення вистави тісно пов'язане із надзавданням: заради чого здійснюється дана вистава, що прагне викликати у свідомості глядача, у якому напрямку хоче на нього впливати?

В.І.Немирович-Данченко пропонував режисерське рішення базувати на “трьох правдах”: правді життєвій, соціальній і театральній. Вони тісно пов'язані між собою, ці правди і в своїй єдності, взаємодії та взаємопроникненні створюють єдину велику правду вистави. Неможливо розкрити соціальну правду зображеної дійсності, ігноруючи її життєву правду, інакше соціальна правда прозвучить як абстракція, як схема і буде не переконливою. Життєва правда без соціальної породжує мистецтво мілке, поверхове, примітивно-натуралістичне. Але ці правди - життєва та соціальна – не зможуть розкритися, якщо вони у своєму поєднанні не

знайдуть для себе яскравої театральної форми і не перетворяться таким чином в театральну правду.

Театральна правда, або форма майбутньої вистави, виникає, за вченням Є.Б. Вахтангова, спочатку в режисерському задумі, а потім в його втіленні під впливом трьох факторів: 1) самого драматичного матеріалу з усіма його особливостями змісту та форми; 2) суспільно-історичного моменту постановки вистави (фактор сучасності); 3) того колективу, який ставить дану виставу (з його творчими поглядами, традиціями, віком учасників, професійними навичками, рівнем та особливостями майстерності, підготовленістю).

Другим етапом керівника – режисера є робота з учасниками-виконавцями. Читання драматичного твору з роз'ясненням надзавдання майбутньої вистави, режисерського задуму, характеристики персонажів, стилістичних та жанрових особливостей акторського виконання, визначенням логіки дії, “скрізної” дії (другого плану) кожного образу, обговорення з колективом, висловлення пропозицій щодо творчого втілення. Період репетицій - це творча організація режисером сценічної дії. Пошуки вдалих, виразних мізансцен, що є одним з видів найважливіших засобів образного виразу режисерської думки та найважливішим елементом створення вистави. Репетиції у вигородці, тобто в умовах тимчасової сценічної установки та на сцені з врахуванням етюдної роботи, опрацьованим сценічним мовленням, пластичною виразністю, темпоритмом кожної ролі, кожного явища, виразними мізансценами тощо.

А третій етап можна охарактеризувати як етап безпосередньої підготовки до показу спектаклю. Репетиції проводяться на сцені, відшліфовуються мізансцени, сценічна дія виконавців, оформлення вистави, створення оптимального психологічного стану – готовність виконавців до повної творчої віддачі, повної реалізації.

У розглянутій триєдності (організаторській, виховній та творчій) функцій керівника театрального колективу найважливішу роль відіграє функція організатора. Будь-які, навіть самі найкращі починання, на практиці не реалізуються, якщо не підкріплені чіткою повсякденною організаційною роботою. Організація надає роботі внутрішню та зовнішню витриманість, надійність, логічність, забезпечує поступовий розвиток колективу й кожного його учасника, значно посилює виховний процес своїм педагогічним впливом.

На практиці зустрічаються в основному три види керівництва колективом: демократичний, авторитарний, ліберальний. Соціальним педагогам як майбутнім керівникам-організаторам необхідно врахувати те, що у театральному колективі все побудовано на добровільності, тому авторитарний стиль керівництва, який легко переростає у зайве нав'язування своєї волі, викликає протест і учасники залишають колектив. Ліберальний стиль протилежний авторитарному. Керівник не користується авторитетом і не спроможний забезпечити нормальною, змістовною роботою кожного учасника. Демократичний тип керівника має різнопланові якості – м'якість і вимогливість, поступливість і непримиримість тощо. Тому для керівника найкраще використовувати якості демократичного типу.

Таким чином, володіючи технологіями діяльності керівника театрального колективу, соціальний педагог забезпечить перспективний розвиток театрального колективу, а також задовольнить духовно-естетичні потреби кожного учасника

Подальші розвідки у даному напрямку дослідження можуть бути: художньо-естетичні принципи театрального колективу; видовищна форма соціально-педагогічного впливу інтерактивного та вуличного театру.

Література

1. Вахтангов Е.Б. Материалы и статьи. – М., 1950.
2. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти соціальної роботи з дітьми та молоддю. – К.: УДЦ ССМ, 2002.
3. Копець З.А. Драматичне мистецтво у школі. – К., 1965.
4. Немирович-Данченко Вл.И. Театральное наследие. Статьи, речи, беседы, письма. – М., 1963.
5. Рубина Ю.И., Завадская Т.Ф., Шевелев Н.Н. Театральная самодеятельность школьников. – М., 1983.
6. Станиславский К.С. Работа актера над собой. – Собр. соч. – Т. 2,3. – М., 1954, 1955.
7. Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник. К., 2000.

Н.В.Крохмаль

СУЧАСНА КАРТИНА СВІТУ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація

В статтє рассмотрено состояние современного общества и его трансформация в качественно новых условиях развития.

Сучасний стан розвитку суспільства характеризується процесами глобалізації у всіх сферах його життя. Формування наддержавних та міжконтинентальних утворень як у політичній, так і в економічній сферах спричиняє трансформацію держави, яка все більше “розчиняється” у них.

Тому метою данного дослідження є проблема: як врегулювати відносини між окремими державами та цими “глобальними” утвореннями, не спричиняючи політичних, національних, міждержавних, територіальних конфліктів тощо. На нашу думку, однією з форм вирішення такої проблеми є система саморегуляції суспільства, яка забезпечує координацію дій суспільства, яке у стані біфуркації, тобто у стані вибору можливих шляхів свого подальшого розвитку, може при найменших відхиленнях (флуктуаціях) змінити свій подальший розвиток.

В історії та теорії світової та вітчизняної наукової думки, зокрема, у роботах Р.Ф.Абдєєва, В.П.Андрущенко, В.І.Аршинова, В.П.Беха,